

אות ד - סנהדרין פרק א

משנה א

דיני ממונות, בשלשה. גזלות וחבלות, בשלשה. נזק וחצי נזק, תשלומי כפל ותשלומי ארבעה וחמשה, בשלשה. האונס והמפתה והמוציא שם רע, בשלשה, דברי רבי מאיר. וחכמים ואמרים, מוציא שם רע, בעשרים ושלשה, מפני שיש בו דיני נפשות:

המלוה ללכת לפני דינים סמוכים, ימנעו בני אדם מלהלוות, ולכן תקנו שדינים אלו נתן לדון בפני שלשה הדיוטות או יחיד ממחה. דיני גזלות וחבלות, נדונים בפני שלשה דינים סמוכים. וכן דין נזק שלם, של אדם שהזיק את חברו, או שור מועד שהזיק, וחצי נזק, שמשלם שור תם שהזיק, תשלומי כפל שמשלם גנב, ותשלומי ארבעה וחמשה שמשלם הגונב שור או שה וטבח או מכרו, בשלשה דינים סמוכים.

האונס נערה בתולה, וכן המפתה נערה בתולה, והמוציא שם רע על אשתו ואומר שזנתה בזמן שהיתה מארסת לו, ששלשת אלו חייבים לשלם קנס, בשלשה דינים סמוכים, דברי רבי מאיר. וחכמים חולקים ואמרים, מוציא שם רע נדון בעשרים ושלשה, מפני שיש בו דיני נפשות, שהרי אם יתברר על פי עדים שהאמת כדבריו, תתחייב האשה מיתה, כדין אשת איש שזנתה, ולכן דנים את כל הענין של מוציא שם רע רק בסנהדרין של עשרים ושלשה.

משנה ב

מכות, בשלשה. משום רבי ישמעאל אמרו, בעשרים ושלשה. עבור החדש, בשלשה. עבור השנה, בשלשה, דברי רבי מאיר. רבן שמעון בן גמליאל

מסכת זו עוסקת בענין בתי הדין שבארץ ישראל, ולהבנת הפרק הראשון יש להקדים ולבאר את הדרגות השונות של בתי הדין: א. 'סנהדרין גדולה', היא סנהדרין של שבעים ואחד דינים, היושבת בלשכת הגזית שבירושלים, הרשאים לדון דיני נפשות ודיני ממונות. ב. 'סנהדרין קטנה' של עשרים ושלושה דינים, שיש בכל עיר ועיר ובכל שבט ושבט בארץ ישראל, ואף הם רשאים לדון דיני נפשות ודיני ממונות. ג. בית דין של שלשה דינים, הדנים רק דיני ממונות, והם רשאים לדון גם בחוץ לארץ.

עוד יש להקדים, שמן התורה יכולים לדון [בכל בתי הדין הנ"ל] רק דינים 'סמוכים', כלומר, דינים שנסמכו איש מאיש עד משה רבינו. אמנם חכמים תקנו שגם דינים שאינם סמוכים יוכלו לדון בחלק מדיני הממונות, וכמו שביאר.

משנה א: דיני ממונות, והינו דיני הלוואות והודאות עליהם, בשלשה דינים, ואפלו שאינם סמוכים, ואפלו הדיוטות, ותקנת חכמים היא זו, כיון שאם על כל נדון של הלוואה יצטרך

אומר, בשלשה מתחילין, ובחמשה נושאים ונותנין, וגומרין בשבעה. ואם גמרו בשלשה, מעברת:

עבור החדש - קדוש החדש, נעשה בשלשה דינים סמוכים. עבור השנה, להוסיף חדש נוסף, בשלשה דינים סמוכים, דברי רבי מאיר. רבן שמעון בן גמליאל אומר, בשלשה מתחילין לדון האם בכלל יש להושיב בית דין על עבור השנה, ואם הרב אומרים שיש צורך בכך, מוסיפים עליהם עוד שנים, ובחמשה אלו נושאים ונותנין בדבר, ואם רב מתוך החמשה אומרים שצריך לעבר את השנה מוסיפים עליהם עוד שני דינים, וגומרין את עבור השנה בשבעה. ובדיעבד, אם גמרו בשלשה דינים, מעברת.

חיוב מבות שמתחייב אדם העובר על מצוות לא תעשה, בשלשה דינים סמוכים, שנאמר לגבי חיוב מלקות ונגשו אל המשפט ושפטום, ומעוט רבים שנים, וכיון שאין מושיבים בית דין במספר זוגי [שמא יחלקו בדעותיהם ולא תהיה הכרעה], יש להוסיף עליהם עוד דין אחד. משום רבי ישמעאל אמרו, אין מחייבים מלקות אלא בסנהדרין של עשרים ושלשה, כיון שנאמר בפרשה זו לשון 'רשע' וכן נאמר לגבי חיוב מיתה לשון 'רשע', וכשם שאין מחייבים מיתה בפחות מעשרים ושלשה, כך אין מחייבים מלקות בפחות מכך.

משנה ג

סמיכת זקנים ועריפת עגלה, בשלשה, דברי רבי שמעון. ורבי יהודה אומר, בחמשה. החליצה והמאונין, בשלשה. נטע רבעי ומעשר שני שאין דמיו ידועין, בשלשה. ההקדשות, בשלשה. הערכין המטלטלין, בשלשה. רבי יהודה אומר, אחד מהן כהן. והקרקעות, תשעה וכהן. וארם, פיוצא בהן:

נעשית בחמשה, כיון שנאמר וסמכו זקני העדה, ולשון וסמכו מלמדת על שני דינים, וזקני' הינו שני דינים נוספים, וכדי שלא יהא בית דין שקול מוסיפים עליהם עוד אחד.

החליצה - אשה שבעלה מת ללא ילדים אסורה להנשא לאדם זר אלא רק לאחד מאחי המת, ואם אינו רוצה לשאנה עליה לחלץ את נעלו כדי להתירה להנשא, והמאונין - קטנה היתומה מאביה, תקנו חכמים שאמה ואחיה יכולים להשיאה, אף פשהיא גדולה יכולה היא למאן בבעלה ויוצאת ללא גט, ודברים אלו נעשים בשלשה דינים, שנאמר לגבי חליצה 'לעיני הזקנים', ומעוט רבים שנים,

סמיכת זקנים - כאשר טעו הסנהדרין והתירו אסור שאינו מפרש בתורה, ויש בזדונו פרת ובשגגתו חטאת, ונהגו רב הצבור על פי הוראתם, מביאים פה העלם דבר של צבור, וסומכים עליו הדינים, וכן מנוי הדינים הסמוכים איש מפי איש, ועריפת עגלה במקום שנמצא הרוג ואין ידוע מי הרגו, שיש למדד את המרחק מההרוג אל העיר הקרובה ביותר, דברים אלו נעשים בשלשה דינים סמוכים, דברי רבי שמעון, ולמד פן מכך שנאמר לגבי עגלה ערופה 'זקני העדה', ומעוט רבים שנים, ומוסיפים עליהם דין אחד כדי שלא יהיה מספר זוגי בדינים [-בית דין שקול]. ורבי יהודה חולק לגבי עגלה ערופה, ואומר שהיא

ומוסיפים עוד אחד כְּדִי שֶׁלֹא יְהֵא בֵּית דִּין שְׁקוּל. וְלִגְבֵי מֵאוֹן תִּקְנוּ חֻכְמִים אֶת תִּקְנוֹתֵיהֶם כְּעֵין דִּינֵי הַתּוֹרָה, וְלִכֵּן אִף בְּזֶה הִצְרִיכוּ שְׁלֹשָׁה דִּינִים.

נִטְעַ רְבֵעֵי - פְּרוֹת הַשָּׁנָה הַרְבִּיעִית שֶׁל נְטִיעַת הָעֵץ, שֵׁשׁ בָּהֶם קִדְשָׁה, וְכֹא הָאָדָם לְחַלְלֵם עַל הַמְּעוֹת, וּפְרוֹת מַעֲשֵׂר שְׁנֵי שָׁאִין דָּמִיו יְדוּעִין, כְּגוֹן שֶׁהִרְקִיבוּ הַפְּרוֹת וְאִין לָהֶם שַׁעַר קְבוּעַ, בְּשִׁלְשָׁה. הַהֲקִדְשׁוֹת, שֶׁבֹא הָאָדָם לְפָדוֹתָם, וְצָרִיף לְשׁוֹם אֶת שְׁוִים, בְּשִׁלְשָׁה. הָעֶרְכִין - אָדָם שֶׁהִתְחַיֵּב לְתֵת לְהִקְדֵשׁ אֶת עַרְףְּ עֲצָמוֹ אוֹ

עַרְףְּ אָדָם אַחַר [שְׁעָלָיו לְתֵת אֶת הַסְּכוּם הַקְּבוּעַ בַּתּוֹרָה לְפִי גִילוֹ וּמִינּוֹ שֶׁל אוֹתוֹ אָדָם], וְאִין לוֹ מְמוֹן לְשִׁלֵּם, הַמְּטַלְטְלִין - אִם בָּא לְשִׁלֵּם בְּמַטְלְטְלִין, צָרִיף לְשׁוֹמֵם בְּשִׁלְשָׁה. רַבֵּי יְהוּדָה אוֹמְרִי, יֵשׁ צָרְף שִׁיְהֵא אַחַד מִהֵן בְּהֵן. וְהַקְּרָקְעוֹת - אִם בָּא לְשִׁלֵּם לְהִקְדֵשׁ בְּקָרְקַע, צָרִיף לְשׁוֹמֵם בַּתְּשָׁעָה בְּנֵי אָדָם, וְכֵהֵן. וְאָדָם - אִם הִתְחַיֵּב לְשִׁלֵּם דָּמֵי אָדָם מְסִים, שְׂאֵז מְשִׁלֵּם אֶת שְׁוִיוֹ שֶׁל אוֹתוֹ אָדָם לְהַמְכֹר כְּעַבְד, וְיֵשׁ צָרְף לְשׁוֹם אֶת שְׁוִיוֹ שֶׁל אוֹתוֹ אָדָם לְהַמְכֹר, דִּינוֹ בִּיּוֹצֵא בְּהֵן, שְׁצָרִיכִים עֲשֶׂרָה בְּנֵי אָדָם לְשׁוֹמוֹ, וְאַחַד מֵהֶם כֵּהֵן.

משנה ד

דִּינֵי נְפֹשׁוֹת, בְּעֲשָׂרִים וּשְׁלֹשָׁה. הַרּוּבֵעַ וְהַנְּרַבֵּעַ, בְּעֲשָׂרִים וּשְׁלֹשָׁה, שְׁנֵי אִמְרֵי וְהַרְגָתָ אֶת הָאִשָּׁה וְאֶת הַבְּהֵמָה, וְאִמְרֵי וְאֶת הַבְּהֵמָה תִּהְרַגּוּ. שׁוֹר הַנֶּסְקָל, בְּעֲשָׂרִים וּשְׁלֹשָׁה, שְׁנֵי אִמְרֵי (שְׁמוֹת כֹּא) הַשׁוֹר יִסְקָל וְגַם בְּעָלָיו יוּמָת, כְּמִיתַת הַבְּעָלִים כִּךְ מִיתַת הַשׁוֹר. הַזָּאֵב וְהָאֵרִי, הַדָּב וְהַנֶּמֶר, וְהַבְּרָדִלָם וְהַנְּחָשׁ, מִיתַתָן בְּעֲשָׂרִים וּשְׁלֹשָׁה. רַבֵּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמְרִי, כָּל הַקּוֹדֵם לְהַרְגּוֹ, זָכָה. רַבֵּי עֲקִיבָא אוֹמְרִי, מִיתַתָן בְּעֲשָׂרִים וּשְׁלֹשָׁה:

שְׁנֵי אִמְרֵי וְאִם שׁוֹר נִגַח הוּא מְתַמַּל שְׁלֵשׁ וְהוּעַד בְּבַעְלָיו וְלֹא יִשְׁמְרֵנוּ וְהַמִּית אִישׁ אוֹ אִשָּׁה הַשׁוֹר יִסְקָל וְגַם בְּעָלָיו יוּמָת, וְיֵשׁ לְלַמַּד מִלְשׁוֹן הַפְּסוּק שְׁכְּמִיתַת הַבְּעָלִים כִּךְ מִיתַת הַשׁוֹר, וְכִשֵּׁם שְׂאִין מְחַיִּבִים אֶת הַבְּעָלִים מִיתָה אֲלֹא בְּסִנְהֶדְרִין שֶׁל עֲשָׂרִים וּשְׁלֹשָׁה, כִּף חַיִּיב מִיתָה שֶׁל הַשׁוֹר נַעֲשֶׂה רַק בְּבֵית דִּין שֶׁל עֲשָׂרִים וּשְׁלֹשָׁה.

הַזָּאֵב וְהָאֵרִי, הַדָּב וְהַנֶּמֶר, וְהַבְּרָדִלָם וְהַנְּחָשׁ, שֵׁשׁ לָהֶם בְּעָלִים, וְהֵם מְאֻלְפִים וּמְלַמְדִים שֶׁלֹא לְהַזִּיק, אִם הִמִּיתוּ אָדָם, מִיתַתָן בְּעֲשָׂרִים וּשְׁלֹשָׁה. רַבֵּי אֱלִיעֶזֶר חוֹלֵק וְאוֹמְרִי, אִף שֶׁהֵם מְאֻלְפִים, כִּיּוֹן שֶׁהִרְגּוּ אָדָם הוֹכַח שְׂאִינִים מְאֻלְפִים הֵיטֵב, וְכִיּוֹן שֶׁהֵם בְּעָלֵי חַיִּים מְסַכְּנִים וְיֵשׁ חֲשֵׁשׁ שֶׁעַד שִׁיבִיאָוּם לְפָנֵי בֵּית דִּין יִהְרַגּוּ

דִּינֵי נְפֹשׁוֹת, וְהִינוּ חַיִּיבֵי מִיתַת בֵּית דִּין, בְּעֲשָׂרִים וּשְׁלֹשָׁה דִּינִים. הַרּוּבֵעַ וְהַנְּרַבֵּעַ - אָדָם הַבָּא עַל בְּהֵמָה, וְאִשָּׁה הַמְּבִיאָה בְּהֵמָה עֲלֶיהָ, גַּם הָאָדָם וְגַם הַבְּהֵמָה חַיִּיבִים מִיתָה, וְשְׁנֵיהֶם נְדוּנִים בְּסִנְהֶדְרִין שֶׁל עֲשָׂרִים וּשְׁלֹשָׁה, שְׁנֵי אִמְרֵי וְאִשָּׁה אֲשֶׁר תִּקְרַב אֶל כָּל בְּהֵמָה לְרַבְעָה אֶתָּה וְהַרְגָתָ אֶת הָאִשָּׁה וְאֶת הַבְּהֵמָה, וְאוֹמְרִי - וְכֵן נֵאמַר שֵׁם וְאִישׁ אֲשֶׁר יִתֵּן שְׁכַבְתּוֹ בְּבֵהֵמָה מוֹת יוּמָת וְאֶת הַבְּהֵמָה תִּהְרַגּוּ, הֵרִי שְׁבַשְׁנֵי הַמְּקָרִים דְּמִתָּה הַתּוֹרָה אֶת מִיתַת הָאָדָם לְמִיתַת הַבְּהֵמָה, וְיֵשׁ לְלַמַּד מִכֵּךְ שֶׁגַם הַנְּדוּן עַל מִיתַת הַבְּהֵמָה צָרִיף לְהִיּוֹת בְּסִנְהֶדְרִין שֶׁל עֲשָׂרִים וּשְׁלֹשָׁה.

שׁוֹר הַנֶּסְקָל - שׁוֹר [או כָּל בַּעַל חַיִּים] שֶׁהִמִּית אָדָם, שְׁדִינוֹ בְּמִיתָה, נְדוּן בְּעֲשָׂרִים וּשְׁלֹשָׁה,

שְׁפַל הַקֶּדֶם לְהִרְגוּ זָכָה, כִּיּוֹן שֶׁהוּא מוּעַד לְהִזְיֵק תְּמִיד וְנִכְזָה חוֹלֵק רַבִּי עֲקִיבָא עַל תְּנָא קַמָּא, הַסּוֹבֵר שֶׁגַּם נָחַשׁ נִהְרַג בְּעֵשְׂרִים וּשְׁלֹשָׁה].

בְּנֵי אָדָם נוֹסְפִים, לָכֵן כָּל אָדָם הַקּוֹרֵם לְהִרְגוֹ, זָכָה בְּמִצְוָה. רַבִּי עֲקִיבָא אוֹמֵר, מִיִּתְתֵּן שֶׁל כָּל בְּעַלֵי חַיִּים אֵלוֹ בְּעֵשְׂרִים וּשְׁלֹשָׁה, מִלְּבַד נָחַשׁ,

משנה ה

אִין דִּינֵין לֹא אֵת הַשֶּׁבֶט וְלֹא אֵת נְבִיא הַשֶּׁקֶר וְלֹא אֵת כַּהֵן גָּדוֹל, אֱלֹא עַל פִּי בֵית דִּין שֶׁל שִׁבְעִים וְאַחַד. וְאִין מוֹצִיאִין לְמַלְחָמַת הָרְשׁוּת, אֱלֹא עַל פִּי בֵית דִּין שֶׁל שִׁבְעִים וְאַחַד. אִין מוֹסִיפִין עַל הָעִיר וְעַל הָעִזְרוֹת, אֱלֹא עַל פִּי בֵית דִּין שֶׁל שִׁבְעִים וְאַחַד. אִין עוֹשִׂין סְנֵהֲדָרִיּוֹת לְשִׁבְטִים, אֱלֹא עַל פִּי בֵית דִּין שֶׁל שִׁבְעִים וְאַחַד. אִין עוֹשִׂין עִיר הַנִּדְחָת, אֱלֹא עַל פִּי בֵית דִּין שֶׁל שִׁבְעִים וְאַחַד. וְאִין עוֹשִׂין עִיר הַנִּדְחָת בְּסִפְרָא, וְלֹא שְׁלֹשׁ, אֲבָל עוֹשִׂין אַחַת אוֹ שְׁתַּיִם:

וְאִין מוֹצִיאִין אֵת הַצָּבָא לְמַלְחָמַת הָרְשׁוּת, וְהִינוּ כָּל מַלְחָמָה מִלְּבַד מַלְחָמַת שִׁבְעֵי הָאֲמוֹת שֶׁהוֹרִישׁוּ יִשְׂרָאֵל כְּשֶׁנִּכְנְסוּ לְאֶרֶץ, וּמַלְחָמַת עֲמָלָק, שֶׁהֵן מַלְחָמוֹת מִצְוָה, אֱלֹא עַל פִּי בֵית דִּין שֶׁל שִׁבְעִים וְאַחַד. אִין מוֹסִיפִין עַל הָעִיר יְרוּשָׁלַיִם, שֶׁקִּדְשָׁתָהּ גְּדוּלָה מִקִּדְשַׁת שְׂאֵר אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל, וְעַל הָעִזְרוֹת שֶׁל בֵּית הַמִּקְדָּשׁ, שֶׁקִּדְשָׁתָן גְּדוּלָה מִקִּדְשַׁת יְרוּשָׁלַיִם, אֱלֹא עַל פִּי בֵית דִּין שֶׁל שִׁבְעִים וְאַחַד, כִּיּוֹן שְׂאֵי אִפְשָׁר לְהוֹסִיף קִדְשָׁה אֱלֹא עַל פִּי סְנֵהֲדָרִין גְּדוּלָה.

אִין עוֹשִׂין סְנֵהֲדָרִיּוֹת קְטָנוֹת שֶׁל עֵשְׂרִים וּשְׁלֹשָׁה דִּינָים לְשִׁבְטִים, אֱלֹא עַל פִּי בֵית דִּין שֶׁל שִׁבְעִים וְאַחַד.

אִין עוֹשִׂין עִיר הַנִּדְחָת - עִיר שְׁלֵמָה שֶׁהִדְחוּ כָּל יוֹשְׁבֵיהָ לְעַבְד עֲבוּדָה זָרָה, שֵׁישׁ בָּהּ דִּינָים מִיְחָדִים הַשּׁוֹנִים מִדִּין בְּנֵי אָדָם פְּרֻטִיִּים הָעוֹבְדִים עֲבוּדָה זָרָה, אֱלֹא עַל פִּי בֵית דִּין שֶׁל שִׁבְעִים וְאַחַד, שֶׁנֶּאֱמַר 'וְהוֹצֵאתָ אֶת הָאִישׁ הַהוּא אוֹ אֶת הָאִשָּׁה הַהִיא אֶל שְׁעָרֶיךָ, וְלָמְדוּ מִכָּף שָׂרָק אָדָם פְּרֻטִי אֶתְּהָ מוֹצִיא לְשְׁעָרֶיךָ, וְאִין מוֹצִיאִים אֵת כָּל הָעִיר לְשְׁעָרֶיךָ, אֱלֹא לְבֵית דִּין הַגָּדוֹל. וּמוֹסִיפָה הַמִּשְׁנָה דִּינָים

הַמִּשְׁנָה שֶׁלְּפָנֵינוּ מְבִיאָה נְדוּנִים מְסִימִים שְׂאִין לְדוּנָם בְּבֵית דִּין שֶׁל שְׁלֹשָׁה, וְאִף לֹא בְּסְנֵהֲדָרִין קְטָנָה שֶׁל עֵשְׂרִים וּשְׁלֹשָׁה דִּינָים, אֱלֹא רַק בְּסְנֵהֲדָרִין גְּדוּלָה שֶׁל שִׁבְעִים וְאַחַד דִּינָים.

אִין דִּינֵין בְּסְנֵהֲדָרִין קְטָנָה לֹא אֵת הַשֶּׁבֶט - רַב אוֹ כָּל הַשֶּׁבֶט שֶׁעָבְדוּ עֲבוּדָה זָרָה, שֶׁנֶּאֱמַר 'וְהוֹצֵאתָ אֶת הָאִישׁ הַהוּא אוֹ אֶת הָאִשָּׁה הַהִיא אֶל שְׁעָרֶיךָ, וְלָמְדוּ מִכָּף שָׂרָק אָדָם פְּרֻטִי נְדוּן בְּשְׁעָרֶיךָ, שֶׁזֶה כְּנוֹי לְסְנֵהֲדָרִין קְטָנָה הַנִּמְצָאִת בְּכָל עִיר, וְאִין שִׁבְט שְׁלָם אוֹ רַבּוֹ נְדוּנִים בְּסְנֵהֲדָרִין קְטָנָה, וְלֹא אֵת נְבִיא הַשֶּׁקֶר, שֶׁדִּינוֹ נִלְמַד בְּגִזְרָה שְׁוֶה מִזְקֵן מִמָּרָא, שֶׁנֶּאֱמַר בּוֹ 'וְקָמְתָּ וְעָלִיתָ אֶל הַמָּקוֹם אֲשֶׁר יִבְחַר ה' אֱלֹקֶיךָ בּוֹ, וְהִינוּ סְנֵהֲדָרִין גְּדוּלָה הַיּוֹשֶׁבֶת בִּירוּשָׁלַיִם, וְלֹא אֵת כַּהֵן גָּדוֹל, כִּיּוֹן שֶׁנֶּאֱמַר 'אֵת הַדָּבָר הַגָּדוֹל יְבִיאוּן אֵלֶיךָ, וְהִינוּ לְפָנֵי מֹשֶׁה רַבִּינוּ שֶׁהִיא נִחְשָׁב כְּסְנֵהֲדָרִין שֶׁל שִׁבְעִים וְאַחַד, וְהַדָּבָר הַגָּדוֹל נִדְרָשׁ כְּדָבָר שֶׁל גְּדוּלָה, כְּלוֹמַר נְדוּן שֶׁל אָדָם גְּדוֹל, וְכְנוֹי 'גְּדוֹל' מִצְאָנוּ בְּתוֹרָה רַק לְגַבֵּי הַכַּהֵן הַגָּדוֹל, אֱלֹא כָּל הַדָּבָרִים הַלְלוּ נְדוּנִים רַק עַל פִּי בֵית דִּין שֶׁל שִׁבְעִים וְאַחַד.

הגרים סמוך לגבול ויכבשו בעצמם את העיר, ולכן אין שורפים את העיר כדין עיר הנדחת, אלא הורגים את יושביה בלבד. ולא - אין בית דין אחד עושה שלש ערים הסמוכות זו לזו 'עיר הנדחת', אבל עושין אחת או שתים.

מיחדים בעיר הנדחת, ואין עושין עיר הנדחת בספר - בגבול ארץ ישראל, שנאמר 'מקרבך', ולא מן הספר, וטעם המצוה, כיון שאחד מדיני העיר הוא שיש לשרף את כלה באש ואסור לבנותה, ויש חשש שיראו זאת הגויים

משנה ו

סנהדרין גדולה היתה של שבעים ואחד, וקטנה של עשרים ושלשה. ומנין לגדולה שהיא של שבעים ואחד, שנאמר אספה לי שבעים איש מזקני ישראל, ומשה על גביהן, הרי שבעים ואחד. רבי יהודה אומר, שבעים. ומנין לקטנה שהיא של עשרים ושלשה, שנאמר ושפטו העדה והצילו העדה, עדה שופטת ועדה מצלת, הרי כאן עשרים. ומנין לעדה שהיא עשרה, שנאמר עד מתי לעדה הרעה הזאת, יצאו יהושע וכלב. ומנין להביא עוד שלשה, ממשמע שנאמר לא תהיה אחרי רבים לרעות, שומע אני שאהיה עמהם לטובה, אם כן למה נאמר אחרי רבים להטות, לא כהטיתך לטובה הטיתך לרעה. הטיתך לטובה על פי אחד, הטיתך לרעה על פי שנים, ואין בית דין שקול, מוסיפין עליהן עוד אחד, הרי כאן עשרים ושלשה. וכמה יהא בעיר ותהא ראויה לסנהדרין, מאה ועשרים. רבי נחמיה אומר, מאתים ושלשים, כנגד שרי עשרות:

המצדדים להצילו ולזכותו, הרי כאן עשרים דינים, ומנין לעדה שהיא עשרה בני אדם, שנאמר לגבי המרגלים עד מתי לעדה הרעה הזאת, יצאו יהושע וכלב שלא היו ממוציאי דבת הארץ, הרי כאן עשרה מרגלים. ועל כל פנים יש ללמד מהפסוק שיש צרך בעשרים דינים, ומנין להביא עוד שלשה דינים למנין סנהדרין קטנה, ממשמע שנאמר לא תהיה אחרי רבים לרעות, שומע אני - יש לי ללמד שאהיה עמהם לטובה, אם כן למה נאמר אחרי רבים להטות, אלא באו הכתובים ללמד שלא כהטיתך לטובה הטיתך לרעה - אין ההכרעה לזכותו של הנדון נעשית באותו מספר דינים כמו ההכרעה לחיבו, הטיתך

סנהדרין גדולה היתה של שבעים ואחד דינים, וסנהדרין קטנה של עשרים ושלשה. ומנין לגדולה שהיא של שבעים ואחד, שנאמר אספה לי שבעים איש מזקני ישראל, ומשה היה על גביהן, הרי יחד הם שבעים ואחד. רבי יהודה אומר, סנהדרין גדולה היא של שבעים, כיון שהוא סובר שמשה רבינו לא היה מצרף לאותם שבעים מזקני ישראל.

ומנין לסנהדרין קטנה שהיא של עשרים ושלשה, שנאמר לגבי רוצח בשגגה ושפטו העדה והצילו העדה, ויש ללמד מכך שבתוך הסנהדרין הדינים דיני נפשות צריך שתהא 'עדה' - עשרה דינים השופטת - מצדדת לחיבו, ו'עדה' מצלת - עשרה דינים

לְטוֹבָה - הַכְרַעְתָּךְ לְזָכוֹת אֶת הַנְּדוֹן נַעֲשִׂית
אֶפְלוּ עַל פִּי רַב שֶׁל אָדָם אֶחָד, וְהִטִּיתָ
לְרַעָה נַעֲשִׂית רַק עַל פִּי רַב שֶׁל שְׁנַיִם לְפָחוֹת,
וְהִינּוּ 'לֹא תִהְיֶה אַחֲרֵי רַבִּים לְרַעוֹת', לְחַיֵּב
אֶת הַנְּדוֹן בְּרַב שֶׁל אֶחָד. וְאַחֲרֵי רַבִּים
לְהִטוֹת' הִינּוּ בְּהַכְרַעָה לְזָכוֹת, שֶׁנַּעֲשִׂית אֶפְלוּ
בְּרַב שֶׁל דִּין אֶחָד. וְאִם כֵּן כְּדֵי לְקַיֵּם אֶת דִּינוֹ
שֶׁל הָאָדָם יֵשׁ צָרָךְ שִׁיְהִי עֹשֶׂרִים וּשְׁנַיִם
דִּינָיִם, עֲשֶׂה מְזֻכָּיִם וּשְׁנַיִם עֹשֶׂר מְחֻיְבִים,
וְאִין בֵּית דִּין שְׂקוּל, שֶׁהָרִי אִם יִהְיֶה אֶחָד עֹשֶׂר
מְזֻכָּיִם וְאֶחָד עֹשֶׂר מְחֻיְבִים לֹא יוּכְלוּ לְהַכְרִיעַ
אֶת הַדִּין, וְלָכֵן מוֹסִיפִין עֲלֵיהֶן עוֹד דִּין אֶחָד,
הָרִי כָּאֵן עֹשֶׂרִים וּשְׁלֹשָׁה.

וְכַמָּה יֵהָא בְּעִיר - כַּמָּה תוֹשְׁבִים יִהְיוּ בְּעִיר,
וְתִהְיֶה רְאוּיָה לְהוֹשֵׁבֵת סְנֵהֲרִין קִטְנָה, מֵאָה
וְעֹשְׂרִים, [הַטַּעַם לְמַנְיֵן זֶה מְבֹאֵר בְּגִמְרָא, כְּדֵי
שִׁיְהִי בְּעִיר עֹשְׂרִים וּשְׁלֹשָׁה אַנְשִׁים שִׁיִּשְׁבוּ
בְּסֵנֵהֲרִין. וְעוֹד הִיוּ מוֹשִׁיבִים לְפָנֵי הַסְּנֵהֲרִין
שְׁלֹשׁ שׁוֹרוֹת שֶׁבְּכָל שׁוֹרָה עֹשְׂרִים וּשְׁלֹשָׁה בְּנֵי
אָדָם, כְּדֵי שְׂאֵם יִצְטָרְכוּ לְהוֹסִיף דִּינָיִם יִקְחוּם

מִשָּׁם. וְעֲשֶׂה אַנְשִׁים הַבְּטָלִים מְכַל מְלָאכָה
וְעוֹסְקִים בַּתּוֹרָה. וּשְׁנֵי סוֹפְרִים שִׁיִּכְתְּבוּ אֶת
סְבָרוֹתֵיהֶם שֶׁל הַדִּינָיִם הַמְזֻכָּיִם וְהַמְחֻיְבִים.
וּשְׁנֵי שְׂמָשִׁים הַמְלָקִים אֶת מִי שֶׁמִּתְחַיֵּב מְלָקוֹת,
וּמְזַמְּנִים אֶת הַנִּתְבָּע לְדִין. וּשְׁנֵי בְּעָלֵי דִינָיִם
שִׁידוּנּוּ לְפָנֵי הַסְּנֵהֲרִין. וּשְׁנֵי עֲדִים. וּשְׁנֵי
אַנְשִׁים הָרְאוּיִים לְהִזִּים אוֹתָם [לְהַעֲיֵד שֶׁהִיוּ
עִמָּהֶם בְּמָקוֹם אֶחָד, כִּיּוֹן שֶׁעֲדוֹת שְׂאֵי אֶפְשָׁר
לְהִזִּים אוֹתָהּ אֵינָה עֲדוּת], וּשְׁנַיִם נוֹסְפִים
הָרְאוּיִים לְהִזִּים אֶת הַזּוֹמְמִים [שְׂאֵם לֹא כֵן
הַעֲדוּת שֶׁל הַזּוֹמְמִים תִּהְיֶה עֲדוּת שְׂאֵי אֶפְשָׁר
לְהִזִּימָה]. וּשְׁנֵי גְבָאִים הָאוֹסְפִים צְדָקָה, וְגַבְאֵי
שְׁלִישֵׁי הַמְצַטְרֵף אֲלֵיהֶם לְחַלֵּק צְדָקָה, שֶׁהָרִי
צְדָקָה נִגְבֵּית בְּשְׁנַיִם וּמִתְחַלֵּקת בְּשְׁלֹשָׁה. וְרוֹפֵא
אֲמֵן לְהַקִּיז דָּם, וְסוֹפֵר, וּמְלַמֵּד תִּינוּקוֹת, שְׂאֵם
אֵין בְּעִיר אֶת כָּל הָאֲנָשִׁים הַלְלוּ אֵינָה נְחֻשְׁבֵת
עִיר]. רַבִּי נְחֻמִּיָּה אָמַר, צָרִיךְ שִׁיְהִי בְּעִיר לְכָל
הַפָּחוֹת מְאֹתִים וּשְׁלֹשִׁים בְּנֵי אָדָם, כְּנִגְדַּ שְׂרֵי
עִשְׂרוֹת, שְׂכָל אֶחָד מֵהַדִּינָיִם יִהְיֶה כְּשֵׁר' עַל
עֲשֶׂה בְּנֵי אָדָם, כִּיּוֹן שֶׁלֹּא מְצָאנוּ בַּתּוֹרָה שְׂרָרָה
עַל פָּחוֹת מֵעֲשָׂרָה.

